PROFESORS VILHELMS KAŅEPS (1923—1993)

Profesors Vilhelms Kaņeps, kuru vairāk pazinām kā veselības aizsardzības organizatoru un pedagogu, nenoliedzami bija arī liels medicīnas vēstures entuziasts. Neņemot izvērtēt viņa ieguldījumu šajā zinātnes nozarē, bet nenoliegšu arī to, ka esmu daudz studējis viņa un citu autoru kopdarbu "Krievu un latviešu medicīnas vēsture" (R., 1968; 263 lpp.) gan satraukts, kārtējot medicīnas vēstures ieskaiti, gan daudz dziļāk valsts eksāmena laikā pirms ārsta diploma saņemšanas. Arī tagad, pašam mācot citus, jāielūkojas šajā pagaidām vienīgajā medicīnas vēstures mācību grāmatā –

ar to atšķirību, ka daru to varbūt nedaudz vērigāk un vairs nepieņemu visu par "tīru monētu".

Arī pazīstamā zinātnisko rakstu krājuma "*Acta Medico-Historica Rigensia*" priekšteča "Iz istorii mediciny" atbildīgais redaktors daudzus gadus ir bijis akadēmiķis Vilhelms Kaņeps. Viņš ir parakstījis vairāku sējumu korektūras pirms to iespiešanas. Vai viņš bija vai "skaitījās" par atbildīgo redaktoru ieņemamā amata dēļ? Lasīja korektūras, vai tikai tās parakstīja dēļ mūžīgās aizņemtības, risinot globālus veselības aizsardzības jautājumus? Būdam šā sējuma redaktors, varu skaidri izvērtēt, cik darbietilpīgs ir jauna krājuma nobriešanas un dzimšanas process, cik patiesi godīgs esmu bijis, parakstot pēdējo korektūru.

Vilhelms Kaņeps dzimis 1923. gada 13. janvārī Vitebskā. 1949. gadā beidzis LVS Medicīnas fakultāti. 1970. gadā kļuvis par medicīnas zinātņu doktoru, 1972. gadā – par profesoru. Bijis Krievijas Medicīnas zinātņu akadēmijas īstenais loceklis (no 1978. gada). Strādājis veselības aprūpes jomā. Bijis Latvijas PSR veselības aizsardzības ministra pirmais vietnieks (1959—1962), vēlāk – veselības aizsardzības ministrs (1962—1989). Vienlaikus bijis Latvijas Medicīnas akadēmijas Sociālās higiēnas un veselības aizsardzības organizācijas katedras vadītājs (1980—1992).

Ja kāds, žultainā naīda pārņemts, mēģinās noniecināt profesora Vilhelma Kaņepa ieguldījumu Latvijai tik ļoti tradicionālajos medicīnas vēstures pētījumos, lai nesteidzas – notikumu un kaīslību laīks vēl nav pagājis. Par vienu gan varam droši teikt, ka viņš bija labs administrators ne vien veselības aprūpē, bet varbūt pat veiksmīgāks tieši medicīnas vēsturē. Ir jābūt ļoti tālredzīgam, lai varētu vienmēr no rokas mutē barotai medicīnai, atraut vēl kādu kumosu tieši P.Stradiņa Medicīnas vēstures muzejam. Varbūt tas liksies pārsteīdzoši, bet mūsu tagadējā relatīvā labklājība lielā mērā ir saīstīta ar V.Kaņepa daudzgu gādību. Domāju, ka arī P.Stradiņa balva, kura Vilhelmam Kaņepam piešķirta 1983. gadā kā vienam no pirmajiem, bija nevis konjunktūras rezultāts, bet gan aizplīvurots pateīcības apliecinājums par atbalstu P.Stradiņa Medicīnas vēstures muzejam un Latvijas medicīnas vēsturei.

Tuvākajā laikā sanāks P.Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja fondu vērtēšanas komisija un ilgi lems, ko no Vilhelma Kaņepa atraitnes sarūpētām relikvijām ņemt valsts glabāšanā, bet kas palīks ģīmenē. Vai tas būs vienīgais īsti pareīzais izvērtējums? Acīmredzot ne. Mēs visi esam un paliekam cilvēki, tāpēc esam tiesīgi kļūdīties, brīžiem būt nesavaldīgi bet vienlaikus būt arī saprotoši, pīcāties par labo un sašust par ļauno. Tāds bija arī profesors Vilhelms Kaņeps.

Latvian Medical Society is grateful to the anonymous reviewers for their valuable comments and suggestions. Juris Salaks

1993. GADĀ NO MUMS ŠĶĪRUŠĪES MEDICĪNAS VĒSTURNIEKI:

IN 1993 THE FOLLOWING HISTORIANS OF MEDICINE WERE DECEASED:

†	Pavel ZABLUDOVSKY	18. IX
†	Jacqueline SONOLET	14. X
†	Waltraud MÜLLER-DIETZ	5. XI
†	József ANTALL	12. XII

Cienījamo un mīlo kolēģu nekroloģi tiks publicēti Acta Medico-Historica Rigensia III (XXII)

The obituaries of our dear and respected colleagues will be published in Acta Medico-Historica Rigensia III (XXII)